

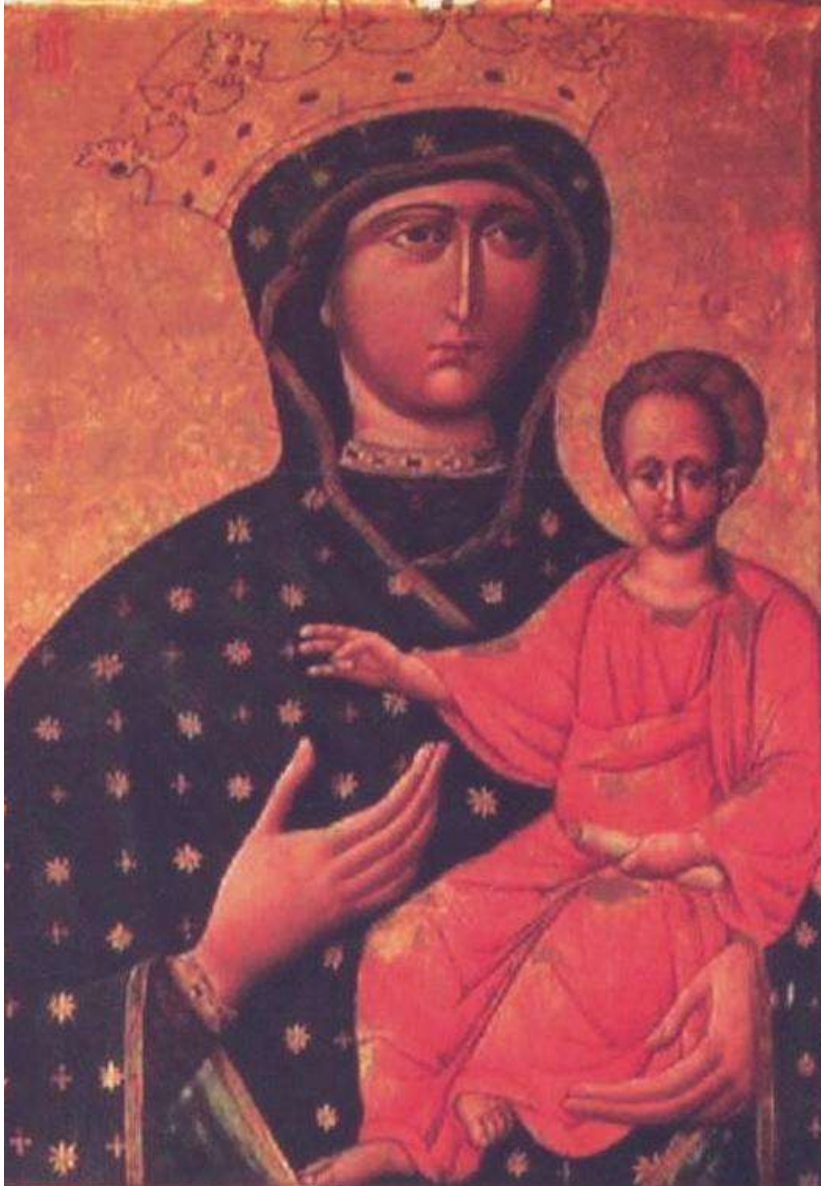
Василь Бойчук

Обговорення дослідження доктора історичних наук, професора, академіка, завідувача відділу «Християнська історія», директора Інституту Східної Європи (ІСЄ)

Віктора Ідзя «Ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії) євангелиста Луки - християнська святиня володарів Руси-України X-XIV століть та українського народу».

До 270 - триліття (1749-2019рр.) бреве Папи Римського Бенедикта XIV від 10 грудня 1749 року про коронацію ікони Богородиці Провідниці (Одигітрії) для церкви Тіла Христового у Львові. ©

18 березня 2019 року у відділі «Християнської історії» Інституту Східної Європи відбулось обговорення наукового дослідження доктора історичних наук, професора, академіка, завідувача відділу «Християнська історія» Кафедри українознавства, директора Інституту Східної Європи, головного редактора наукового журналу «Українознавець» Віктора Ідзя «Ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії) євангелиста Луки - християнська святиня володарів Руси-України X-XIV століть та українського народу»...

Св.1. Львівська ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії), яка написана євангелистом Лукою.

У обговоренні взяли участь науковці Інституту Східної Європи, вчені та завідувачі відділень Кафедри українознавства, члени редакційної ради та редколегії наукового журналу «Українознавець», офіційний рецензент, завідувач відділу «Християнська філософія» доктор філософії, професор ІСЄ Олег Огірко, який за наслідками обговорення праці «Ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії) євангелиста Луки - християнська святиня володарів Руси-України X-XIV століть та українського народу» пообіцяв надати їй наукову рецензію.

В обговоренні активно взяли участь: Вчений секретар Вченої Ради Інституту Східної Європи, завідувач Відділу «Стародавньої історії України» Кафедри українознавства Інституту Східної Європи, кандидат історичних наук, доцент, лауреат Міжнародної премії імені Короля Данила Галицького Вадим Артюх, завідувач відділу «Філології та журналістики» доктор філологічних наук, професор Зіновій Партико та інші...

Як наголосив під час обговорення свого наукового дослідження доктор історичних наук, професор, академік, завідувач Кафедрою Українознавства, завідувач відділу «Християнська історія», директор Інституту Східної Європи, головний редактор наукового журналу «Українознавець» Віктора Ідзьо: «...Як зазначають учені-іконописці, та фахівці з дослідження легенд та сказань іконописання, що ікону ще за життя Божої Матері написав святий євангелист Лука. Християнські дослідники стверджують, що він, на прохання перших християн, написав три ікони Пресвятої Богородиці з дитятком Ісусом на руках. Коли ікони були вже готовими, святий Лука приніс їх до Матері Божої, щоб почути її думку. Пречиста відповіла: «Від нині ублажатимуть мене всі роди» (Лк. 1.48) – благодать Рождаючогося із мене, і моя благодать хай буде з цими іконами!».

За історичними дослідженнями вважається, що ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії) спершу перебувала в одному із храмів міста Антіохії на Близькому Сході, поміщена там для її побожного почитання першими християнами. Пізніше її перевезли у Єрусалим ще до V століття нашої ери, коли Євдокія, дружина візантійського імператора Теодозія Молодшого, надіслала її із міста Єрусалиму у Константинопіль і віддала своїй сестрі, святій Пульхерії, яка помістила святиню в новозбудованому Влахернському храмі, де вона довгий час перебувала. Тут ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії) прославилася багатьма чудами...

В перше її привезла в Русь-Україну візантійська принцеса Анна, яка стала дружиною великого київського князя Володимира Великого у 987 році. Вона отримала як подарунок цю безцінну ікону від своїх братів візантійських імператорів Константина і Василя II і привезла її у Київ як найцінніший скарб Візантійської держави, як свою Провідницю у своїй християнській дорозі до Русі-України...

По всій вірогідності ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії) знаходилася з X до XII століття у Десятинній церкві. Відомо лише, що великі київські князі у X-XII століттях брали її у воєнні походи, коли захищали Русь-Україну від чисельних ворогів. 22 грудня 1158 року князь Ярослав Володимирович Галицький на чолі своїх могутніх галицьких полків, урочисто вступає в столицю Русі-України, місто Київ. Захопивши Київ він переніс ікону з Києва і поставив її у кафедральному Успенському соборі у місті Галичі. Отже з 1159 року по 1241 рік ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії) перебувала в Галичі в Успенському кафедральному соборі.

Св.2. Портрет князя Ярослава Галицького. Св.3. Успенський собор у Галичі.

Св. 4. Галич в епоху князя Ярослава у XII столітті. Св.5. Ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії).

Після нашествия монголо-татар в 1241 році, ікону Богородиці Провідниці (Одигітрії) було забрано з Галича великим князем Данилом Романовичем, а далі після його смерті її успадкував його син король Русі-України Лев Данилович, який спершу зберігав святиню у храмі святого Івана під Високим Замок у Львові...

Таким чином, за хронологію нашого дослідження слід наголосити, що ця рідкісна ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії), за свідченнями візантійських та давньоукраїнських літописів та християнських записів, була привезена з Константинополя в 988-990 роках. Вона була подарована візантійськими імператорами співправителями Константином і Васиєм II в епоху хрещення та шлюбу великого київського князя та всієї Русі-України Володимира Великого з їх сестрою візантійською принцесою Анною.

За переказами та записами на зворотній стороні кипарисової дошки, на якій написана ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії), вченим вдалося встановити, що ікона можливо була написана євангелистом Лукою...

Від князя Володимира Великого, ця ікона перейшла до його сина, великого київського князя Ярослава Мудрого, а в подальшому в XI-XII століттях цією християнською святинею володіли його сини і внуки Ярославовичі, правнук Ярослав Галицький під час успішного заняття Києва перевіз її у кафедральний Успенський собор у місто Галич. В XIII-XIV століттях ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії), після 1241 року, тобто після знищення монголо-татарами Галича, була задалегідь забрана з Галича, і стала родовою святинею великих київських князів та королів всієї Русі-України: Данила Романовича та Лева Даниловича...

Св.6. Принц і королевич Лев (1253-1291рр). Король Русі-України Лев I Данилович (1292-1301рр.).

З літописних джерел відомо, що у 1270 році принц і королевич Русі-України Лев Данилович при заснуванні монастиря і церкви апостолів Петра і Павла пожертвував ікону Богородиці Провідниці (Одигітрії), що була написана євангелистом Лукою, руським (українським) монахам, які фактично до кінця XIV століття, тобто до 1377 року, зберігали ікону Богородиці Провідниці (Одигітрії), в українському (руському) монастирі святих Петра і Павла, який заклав у 1270 році принц і королевич Русі-України Лев Данилович.

По історичному факту ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії), що за історичними переказами була написана святим євангелистом Лукою, перебувала в українському (руському) монастирі апостолів Петра і Павла, тобто його церкві - рівно 107 років з 1270 по 1377 рік...

За іншою версією польських і угорських вчених, у 1260 році дочка угорського короля Бели IV принцеса Констанція, дружина принца і королевича Лева Даниловича (1253-1291рр), випросила у чоловіка Лева, для себе, ікону разом із храмом і монастирськими будівлями і передала усе це латинським монахам-домініканцям.

Як відомо з історичних джерел, Папа Римський Григорій IX в 1234 році, за угодою з князем Данилом, вислав їх на місійну працю в Русь-Україну. Акт передачі чудотворної ікони та інших речей відбувся у 1270 році. За таких нібито обставин, княгиня Констанція побудувала дерев'яний храм неподалік від Високого Замку, у який і перенесла цю святиню, а біля храму збудувала монастир для отців-домінікан...

Якщо б це було так, як вважають польські вчені, то в 1377 році володар Руського королівства, князь Володислав Опольський не передавав би ще раз ікону Богородиці Провідниці (Одигітрії), разом з церквою апостолів Петра і Павла монахам-домініканцям???, а це значить, що монастир Петра і Павла і церква з іконою з 1270 до 1377 року, що був побудований королем Левом I Даниловичем, був українським, і тільки після 1377 року, в польський період історії Львова, був переданий Володиславом Опольським отцям-домініканцям...

Св.7. Володар Руського королівства, князь Володислав Опольський. Св.8. Печатка князя Володислава.

Як засвідчують церковні архівні джерела отців-домініканців з часу перебування в Львові, а тобто з XIII по XX століття ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії), що за легендами була написана євангелистом Лукою, уславилася чудами і стала паладіумом Руського чи Львівського королівства та міста Львова...

1 липня 1751 року вперше було здійснене коронування давньої львівської ікони у королівському Львові.

Згідно з бреве (декретом) Папи Римського Бенедикта XIV (1740-1758pp.): «від 10 грудня 1749 року короновано ікону Богородиці Провідниці (Одигітрії) для церкви Тіла Христового монастиря домініканців...».

Коронування ікони Богородиці Провідниці (Одигітрії) відбулося за участю восьми католицьких єпископів трьох обрядів. Здійснив офіційне коронування за дорученням Папи Римського Бенедикта XIV митрополит Львівський і архієпископ Микола Вижицький(1737-1757pp.). Окрім католиків, греко-католиків її вшановували, за свідченнями письменника XVIII століття М.Груневера, і православні русини-українці і вірмени міста Львова... За таких обставин ікону Богородиці Провідниці (Одигітрії), що була написана євангелистом Лукою, з дозволу Папи Римського Бенедикта XIV - 1 липня 1751 року вперше було короновано у Львові...

Св.9. Папа Римський Бенедикт XIV (1740-1758pp.): від 10 грудня 1749 року надає право на коронацію ікони Богородиці Провідниці (Одигітрії) для церкви Тіла Христового монастиря домініканців у Львові.

Саме коронування, як засвідчують хроніки Львова XVIII століття проходило за мурами міста Львова, на місці де пізніше в XIX столітті був Городоцький цвинтар.

30 червня 1751 року, опівдні, дзвони на всіх львівських церквах сповістили львів'ян і гостей міста Львова про початок свята коронування ікони Богородиці Провідниці (Одигітрії), що була за переказами написана євангелістом Лукою і ушанована усіма володарями великими київськими князями та королями України-Русі.

Корони для коронування було взято з престолу церкви Святого Антонія, що на вулиці Личаківській у Львові і хресним ходом перенесено на поле коронації... Вранці 1 липня 1751 року ікону Богородиці Провідниці (Одигітрії), що була написана євангелістом Лукою, було поміщено у вівтарі на поставленому серед поля помості і там у супроводі артилерійських салютів відбувся акт коронування. Потім через вісім тріумфальних арок ікону Богородиці Провідниці (Одигітрії), що була написана євангелістом Лукою, внесене у каплицю, а після закінчення будівництва церкви Тіла Христового поміщено у головному вівтарі, де вона перебувала до середини XX століття, а тобто до 1946 року...

У 1946 році, монахи-домініканці тікаючи від репресій комуністичного режиму, що вдерся в Галичину, забрали з Львова з собою до Польщі, українську та водночас львівську святиню, ікону Богородиці Провідниці (Одигітрії), що була написана євангелістом Лукою. У Польщі монахи - домініканці помістили її у церкві Святого Миколая, що у монастирі Проповідників у місті Гданську, де вона знаходиться і до нинішнього дня.

По усій очевидності, наголосив у висновок свого наукового дослідження доктор історичних наук, професор, академік Віктор Ідзьо: «настав час повернення святині до Львова для її подальшого наукового дослідження... Хочу лиш наголосити, що такого рівня ікони Богородиці Провідниці (Одигітрії) в кількості двох, що були написані євангелістом Лукою, мені вдалося бачити у Музею базиліки «Санта Марія Маджоре» членом капітули якої і каноніком якої є наш владика Української Греко-Католицької Церкви Іриней Білик, на запрошення якого у 2016 році делегація науковців Інституту Східної Європи мала можливість оглядати та досліджувати ікони виконані євангелістом Лукою, які для держави Ватикан є великою святинею... Ці дві ікони мені вдалося зафотографувати і вони поміщені в кінці цього дослідження...

Залишилося всесторонньо дослідити та порівняти ікону Богородиці Провідниці (Одигітрії) яка, як вважається була написана євангелістом Лукою, і яка сьогодні є в Польщі у місті Гранську та дві ікони написані євангелістом Лукою, які сьогодні зберігаються в Музею базиліки «Санта Марія Маджоре», щоб зробити остаточний науковий висновок чи дійсно вони споріднені і написані рукою євангеліста Луки...» - наголосив у висновок обговорення свого дослідження завідувач відділу відділі «Християнська історія», директор Інституту Східної Європи, головний редактор наукового журналу «Українознавець» Віктор Ідзьо.

Слід наголосити, що делегація з Львова, України з Інституту Східної Європи, Кафедри українознавства, у Музеї папської базиліки «Санта Марія Маджоре» побачила багато інших християнських реліквій, давніх папських подарунків, та давнього папського одягу які там зберігаються, давніх «кумранських книг» і т. д., однак це тема іншого наукового дослідження...

Св.10. 11. Дослідник Музею собору «Санта Марія Маджоре» євангеліста Луки - директор ІСЄ В. Ідзьо.

У висновок дослідження історії давньої ікони Богородиці Провідниці (Одигітрії) слід наголосити, що старовинна ікона Богородиці Провідниці (Одигітрії), за давніми переказами, була змальована з іще живої Марії – євангелистом Лукою... Цінне зображення потрапило до Візантії, а звідти – сестра імператора Василя II Анна – привезла, як придане її на територію Руси-України. Ікону століттями вшановували представники різних конфесій, зважаючи на численні чуда, які відбувалися з віруючими після щирих молитов. Впродовж двох років спеціальна комісія вивчала усі ці чудесні події, після чого, у 1749 році Папа Римський Бенедикт XIV видав декрет про дозвіл на коронацію цієї ікони. Врешті, після довготривалої підготовки, 30 червня 1751 року дзвони всіх храмів Львова сповістили про початок свята. Коронація відбувалася не у храмі чи на площі міста, а на полі при городській дорозі. Після цього, хресним ходом образ пронесли через вісім триумфальних арок, оздоблених скульптурами, геральдичними знаками, портретами, малюнками. Коронована ікона з того часу прикрашала каплицю Домініканського монастиря, аж поки у 1946 році, як наголошувалось вище, представники цього ордену, поспіхом покидаючи місто, забрали цю ікону з собою, помістивши її у місті Гданську, що у Польщі у костьолі святого Миколая.

Як відзначив у висновок обговорення Вчений секретар Вченої Ради Інституту Східної Європи, завідувач Відділу «Стародавньої історії України» Кафедри українознавства Інституту Східної Європи, кандидат історичних наук, доцент, лауреат Міжнародної премії імені Короля Данила Галицького, старший науковий співробітник Музею історії релігії Вадим Артюх: «... у Львові експонується лише копія ікони Богородиці Провідниці (Одигітрії) у львівському Музеї історії релігії, зображення якої подано нище, а оригінал, який потребує подальшого наукового дослідження в місті Гданську, що у Польщі...».

Св.12. Копія ікони Богородиці Провідниці (Одигітрії). Львівський Музей історії релігії.

Св.13. Картина 1. Богоматір з Музею базиліки «Санта Марія Маджоре» написана євангелистом Лукою.

Св.14. Картина 2. Богоматір з Музею базиліки «Санта Марія Маджоре» написана євангелистом Лукою.

Св.15. Картина 3. Євангелист Лука малює Богоматір. Музей базиліки «Санта Марія Маджоре».

Список використаних джерел та літератури:

- 1.о.Вояковський Н. Шляхами наших прочан. - Львів, 1998. - С.105-111
- 2.Бенедикт XIV (папа римський). Матеріал із вільної енциклопедії "Вікіпедії". - Вікіпедія.
- 3.Ідзьо Віктор. Релігійна культура Європи і зародження, становлення та розвиток християнства в Україні". - Львів "Ліга - Прес", 2007. - 317 с.
- 4.Ідзьо Віктор. Король Русі Лев Данилович (1292 - 1301). - Львів "Сполом", 2008. - 44с.
- 5.Ідзьо Віктор. Візантійська література та культура IV-XV століттях". - Львів "Сполом", 2008. - 72с.
- 6.Ідзьо Віктор. Стародавній Перемишль (IX-XII ст.): зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні. - Львів "Сполом", 2010. - 40с.
- 7.Ідзьо Віктор. Візантійська християнська держава в IV-XV століттях. - Івано-Франківськ "Сімик", 2011р. - 48с.
- 8.Ідзьо Віктор. Львівське королівство у XIII-XIV століттях. - Івано-Франківськ "Сімик", 2012р. - 100с.
- 9.Ідзьо Віктор. Польща-Україна. Нариси з історії та культури IX-XVII століть. - Івано-Франківськ "Сімик", 2012р. - 88с.
- 10.Ідзьо Віктор. Ярослав, князь Галицький: господар, політик, дипломат, полководець, державний стратег (1153-1178рр.). - Івано-Франківськ «СІМІК», 2015.- 66с.
- 11.Ідзьо Віктор. Європейська релігійна культура та зародження, становлення і розвиток християнства на території України. Наукове видання. - Львів, Видавництво Університету «Львівський Ставропігон», 2016р. - 546с.
- 12.Ідзьо Віктор. Розвиток християнства(східного та західного) в контексті функціонування язичництва в Українській державі в IX-XIV століттях і його культурно-мистецькі аспекти.//В книзі. Віктор Ідзьо. Українська держава в IX-XIV століттях. - Вид. 3. - Івано-Франківськ "Сімик", 2017р. - 800с. - С.195-221.
- 13.Ідзьо Віктор. Засновник Львівського королівства, король Русі Лев I Данилович в українській та європейській історичній традиції у 1228-1301 роках.// В книзі. Віктор Ідзьо. Українська держава в IX-XIV століттях. - Вид. 3. - Івано-Франківськ "Сімик", 2017р. - 800с. - С.686-732.
- 14.Ідзьо Віктор. Розвиток християнства(східного та західного) в контексті функціонування язичництва в Українській державі в IX-XIV століттях і його культурно-мистецькі аспекти.// В книзі. Віктор Ідзьо. Українська держава в IX-XIV століттях. - Вид. 3. - Івано-Франківськ "Сімик", 2017р. - 800с. - С.195-221.
- 15.Ідзьо Віктор. Засновник Львівського королівства, король Русі Лев I Данилович в українській та європейській історичній традиції у 1228-1301 роках.// В книзі. Віктор Ідзьо. Українська держава в IX-XIV століттях. - Вид. 3. - Івано-Франківськ "Сімик", 2017р. - 800с. - С.732-744.
- 16.Ідзьо Віктор. Візантійська імперія - історія, релігія, політика, економіка, література, поезія, книжна культура у IV-XV століттях. Наукове видання. - Івано-Франківськ "Сімик", 2018р. - 80с.
- 17.Ідзьо Віктор. Міжнародна діяльність Інституту Східної Європи у 2016 році. Наукове видання. - Львів, 2017р. - 260с. - С.126. - С.129.
- 18.Ікона Божої Матері «Львівська Одигітрія-Провідниця» Матеріал із вільної енциклопедії "Вікіпедії". - Вікіпедія.
- 19.о.Катрій Ю. Перлини східних отців. - Львів, 1998. - С.341-343
- 20.Князь Лев Данилович. Матеріал із вільної енциклопедії "Вікіпедії". - Вікіпедія.
- 21.Князь Володислав Опольський. Матеріал із вільної енциклопедії "Вікіпедії". - Вікіпедія.
- 22.Копія чудотворної ікони Божої Матері Одигітрії в Музеї історії релігії міста Львова. Матеріал із вільної енциклопедії "Вікіпедії". - Вікіпедія.
- 23.Про чудотворну ікону Божої Матері Одигітрії. Матеріал із вільної енциклопедії "Вікіпедії". - Вікіпедія.
- 24.Назар І. Про чудотворну ікону Божої Матері Одигітрії // Слово № 4 (34), грудень-лютий, 2007-2008. - С. 26-27.